

جنبش کوپراتیفی

در افغانستان

تعریف: کوپراتیف عبارت از انجمن اجتماعی تعدادی است که بر بنیاد تقویه اقتصادی بنا شده باشد. این انجمن روی علایق مشترک، اهداف مشترک مساعی مشترک سهمگیری مشترک و ضرورت مشترک استوار باشد. هدف غائیة مشترکین کوپراتیف رسیدن به یک وضع اقتصادی بهتر که متکی بر اساسات اداره دموکراسی و سهم گیری مساویانه در تأمین سرمایه مورد نیاز و متقبل شدن نفع و ضرر مشترک باشد و یا "کوپراتیف انجمنی است که افراد آن به روی علایق و اهداف معین متکی بر اساسات اداره مشترک به منظور نایل شدن به یک وضع بهتر اقتصادی و اجتماعی تشکیل می شود" کوپراتیفها و اتحادیه های آن سازمانهای اجتماعی و اقتصادی دهقانان، کسبه کاران و سایر زحمتکشان می باشد که داوطلبانه جهت تحقق اهداف خویش متحدشده اند.

تاریخچه،

برای نخستین بار در سال ۱۳۳۳ کوپراتیفهای کشاورزی در افغانستان ایجاد گردید. در ابتدا به تعداد ۱۱۳ کوپراتیف زراعتی توسط مولدین پوست قره قل و کرم پيله تشکیل گردید. روند توسعه کوپراتیفها با تاسیس نظام جمهوری در افغانستان ارتقا یافت. در سال ۱۳۵۲ در قانون کوپراتیفها تعدیلات به وجود آمد. که به نفع کشاورزان تمام شد. متعاقباً در سال ۱۳۶۰ قانون جدید کوپراتیفها در کشور نافذ و امتیازات بیش تری برای کوپراتیفها در نظر گرفته شد. در دوره سلطنت محمد ظاهرشاه موضوع تشکیل و انکشاف کوپراتیفها در دهات در پلان سوم انکشافی دولت گنجانیده شد و هم برای تطبیق تاسیس و پیشبرد کار کوپراتیفها دولت مساعدت مؤسسه کار و کارگر جهانی (ILO) را جلب نمود. "این مؤسسه با موجودیت سه کارشناس فعالیت خویش را آغاز نمود و موفق به تشکیل

۵ انجمن کوپراتیفی گردید. در سال ۱۳۴۲ کوپراتیفها استهلاکی تحت سرپرستی و رهنمایی ریاست انکشاف دهات در ولایات لوگر فعالیت خویشرا آغاز نمود. (در پایان سال ۱۳۴۸ ریاست انکشاف دهات منحل و امور سرپرستی ریاست انکشاف کوپراتیفهای مذکور به دوش وزارت زراعت سپرده شد که متأسفانه به این کار تیم کار و کارگر (ILO) همکاری خود را قطع و در پهلوی آن موسسه دیگر به نام پروژه کریدیت و کوپراتیفهای زراعتی برای افغانستان (PACCA) به کمک مالی کشور سویدن از طریق (FAO) یا مؤسسه «خوراکه و زراعتی جهانی» به منظور ایجاد و گسترش نهضتهای کوپراتیفی در افغانستان دست به کار شدند). در سال ۱۳۴۹ ریاست به نام ریاست کوپراتیفهای زراعتی در چوکات وزارت زراعت تاسیس گردید. فعالیت این ریاست در چوکات سازمان غذایی و زراعت جهانی به امداد مالی حکومت سویدن (SIDA) به پیش برده می شد. "این اداره کوپراتیفها را در تهیه قرضه زراعتی، مواد زراعتی، فروش و عرضه محصولات زراعتی و غیره مسایل کوپراتیفی، همکاری می نمود. پروژه متذکره دارای دو مرکز انکشافی بود که یکی آن در کوهدامن و دیگر آن در بغلان فعالیت می نمود و دارای یک مرکز تربیوی نیز بود که در بادام باغ موقعیت داشت، که در این کوپراتیفها تقریباً ۱۸۳ هزار تن عضویت داشتند و تولیدات کوپراتیفهای زراعتی را میوه جات، سبزیجات، پنبه و لبلبو تشکیل میداد .

کوپراتیفهای زراعتی مذکور در حدود ۶۰۰۰ تن از محصولات مازاد خود را در بازارهای داخلی، ۱۳۰۰ تُن انار، ۲۰۰۰ تُن کشمش، ۷۹ تُن گنجد و ۳۲۵ تُن پسته را در مارکیتهای خارجی به قیمت مناسب به فروش رسانیدند که در بلند بردن سطح زندگی و حیات اقتصادی اعضای کوپراتیف تأثیر مفید اقتصادی به جا گذاشت. بعداً با گذشت زمان در سال ۱۳۵۲ به تاریخ ۲ قوس قانون کوپراتیفها نافذ و الی سال ۱۳۵۷ در ۱۲ ولایت کشور به فعالیت آغاز نمود. در ایام که قانون کوپراتیفها نافذ شد چنین تجویز به عمل آمد تا در سال یک ولایت تحت ساحه فعالیتهای کوپراتیفی در آورده شود. تا برج حمل ۱۳۵۷، تعداد ۱۳۵ انجمن کوپراتیفی در ۱۱ ولایات کشور تاسیس گردیده بود که از آن جمله ۱۲۴ کوپراتیف ابتدایی زراعتی، ۶ کوپراتیف صنعتی ۴ کوپراتیف استهلاکی و ۱ کوپراتیف زنبور داری عملاً فعال بود .

از سال ۱۳۵۷ به بعد پروگرام عاجل تأسیس کوپراتیفهای زراعتی عملی گردید چنانچه در اخیر سال ۱۳۵۸ به تعداد ۱۲۱۰ باب کوپراتیفهای زراعتی تأسیس شده بودند." در تأسیس کوپراتیفهای مذکور مسایل زیادی از ابعاد مختلف مد نظر گرفته نشد. بدینوسیله نتوانست رشد نماید و هم کیفیت و مثمریت کوپراتیفهای تأسیس شده را خیلی پایین آورده و بالاخره بالاثر عوامل متعدد اقتصادی سیاسی امنیتی دولتی بانکی پرسونل فعالیت کوپراتیفها در کشور رو به نزول قرار گرفت. اگر چه الی سال ۱۳۷۳ ریاست کوپراتیفهای زراعتی در بادام باغ فعال بود ولی پس از سال ۱۳۶۰ بنا بر عوامل سیاسی و جنگ نتوانست کوپراتیفها توسعه یابد.

اهداف دولتهای افغانستان به منظور ایجاد کوپراتیفها،

دولتهای سابق افغانستان کوشش داشت تا مردم را غرض انکشاف جامعه رشد تولید به شکل از اشکال منسجم و آماده خدمت همکاری با دولت سازند. بدین ترتیب کارکنان دولت، پیشه وران صنعت کاران و دهاقین را در اتحادیهها کوپراتیفها سازمانها و انجمنها متحد نموده بود. تا مردم در تطبیق پلانهای خیر اندیشانه دولت بی تفاوت باقی نمانده خود سهم گیرند. سهمگیری مردم در تطبیق پلانهای دولت خیلی با ارزش بوده برای دولت ارزان، با کیفیت، سهل تمام می شود. ثانیاً دولت با سهمگیری مردم دارای یک احصائیه قوی می شود. در کشورهای پیشرفته ۳ فیصد غلظی در احصائیه را صد فیصد میدانند. در افغانستان احصایه گیری از روی نمونه است. که می تواند ۵۰ فیصد غلظی را در خود داشته باشد. دولت بدون احصایه یک دولت کور است که نمی داند چه کند. علت عدم سهمگیری ذهنیت خراب مردم، تلقین غلط، فقدان دانش باعث شده که مردم در احصایه و فعالیتهای دولتی سهم نمی گیرند در حالیکه هر فعالیت خیر اندیشانه دولت به نفع مردم است. کوپراتیفها و اتحادیهها در حقیقت تضمین کننده و راحت ساختن زندگی بشری است. دولت وقت چندین کارمند فنی زراعت را توظیف نموده بود تا از طریق کوپراتیفها برنامههای دولت را به دهقانان و از دهقانان را به دولت برساند. هکذا در چوکات دولت بانک انکشاف زراعتی، ریاست تخمهای اصلاح شده، ریاست کود کیماموی، ریاست مالداري، ریاست تبلیغ و ترویج زراعتی، مدیریتهای خاکشناسی لابراتوارها، امراض و آفات زراعتی، فابریکه کود کیماموی، ریاست میکانیزه و ماشینری، مدیریتهای احصائیه، کلینیکهای

حیوانی و مدیریتهای واکسین سازی را تاسیس نمود تا کار کوپراتیفها به هیچ مشکل بر نخورد. در هر قریه کوپراتیفها یک نام خاص خود را داشت. دولت وقت، غرض تقویه بنیه مالی کوپراتیفها قرضه های طویل المدت را از طریق بانک انکشاف زراعتی غرض خرید تخمهای اصلاح شده، ماشینهای کشاورزی و تجهیزات کشاورزی را برای عرضه خدمات بانکی باز گذاشت. غرض فروش و عرضه محصولات دهقانی بازارهای خارجی و داخلی جستجو گردید. دولت در جنب کوپراتیفهای زراعتی کوپراتیف مامورین را ایجاد نمود و همه ساله محصولات زراعتی را از کوپراتیفها خریده پس از پیروسی در فابریکه ها، بالای کارمندان دولت از طریق توزیع کوپون به نرخ ارزان به فروش می رسانید. بدین طریق زنجیر اقتصادی کشور خیلی محکم بسته شده بود. در سالهای ۱۳۵۰ افغانستان سالانه حدود ۳۳ میلیون دالر صرف از درک فروش گوسفند بالای کشور ایران به دست می آورد. پس از سال ۱۳۴۵ ساحه کشت تمام نباتات در افغانستان تثبیت گردید. نسلهای اصلاح شده مروج گردید. تولیدات گندم بیشتر از نفوس گردید. بلاخره افغانستان از لحاظ زراعتی یک کشور خود کفا گردید. نظام کوپراتیفی پس از سال ۱۳۶۷ به وخامت گرائید. در سال ۱۳۶۰ محصولات زراعتی در حالت نزول قرارگرفت دولت غرض پر نمودن خلا، کوپراتیفهای دهقانی را ایجاد نمود و همه اتحادیه های خود را در یک کوپراتیف منسجم نمود و در شهرها و محلات مفازه های فروش محصولات زراعتی را ایجاد نمود. تا در فروش محصولات سرعت به خرچ داده شود. از این که تولیدات داخلی در حال ضعیف شدن بود کشورهای خارجی همکاری خود را با کوپراتیفها اعلان نمودند و به ملیونها تن مال به افغانستان سرازیر شد .

هكذا دولت وقت غرض حفظ کوپراتیف مامورین در جنب تولیدات داخلی یک تعداد مواد خوراکه را از خارج کشور خریداری نموده به کارمندان خود به عوض افزایش معاش طور رایگان توزیع می نمود. تا آنکه در سال ۱۳۹۳ مالها و گدامهای کوپراتیفها و مغازه های تعاونی مورد چور و چپاول تفنگداران بی مسوولیت قرارگرفته از بین رفت. پس از سال ۲۰۰۲ دولت افغانستان تلاش دارد تا کوپراتیفها را دوباره احیا و توسعه دهد. ولی به نسبت ضعف مسوولین و عدم بودیجه وسازماندهی منظم، کار کوپراتیفها الی سال ۱۳۸۸ خیلها به گندی پیش می رفت. پس از سال مذکور وزارت زراعت تلاش نموده است تا کوپراتیفها را توسعه و انکشاف دهد تا جلوگیری از ورود محصولات زراعتی بی کیفیت

را نمایند. گویند انگور از چین و یک نوع ناک و تربوز از ترکیه وارد می گردد. در حالیکه افغانستان گدام میوه جات است.

اتحادیه کوپراتیفهای دهقانی،

در حقیقت کوپراتیفها اتحادیه های کشاورزی هستند که کشاورزان برای همکاری بیشتر با همدیگر و تسلط بر بازار محصولات کشاورزی شان تاسیس می نمایند. با ازدیاد نفوس کم شدن زمین زراعتی پیشرفت و تکنالوجی و رقابت، دهقانان مجبور می شوند بالای زمین خود غرض به دست آوردن محصول پرکیفیت مصارف و کار زیاد نمایند. با تقبل چنین مصارف در جستجو مارکیتنگ گدام ذخیره سرد خانه وسایل و لوازم کشاورزی می شوند. در چنین حالت باید حاصل او به فروش رسد و منفعت نماید، حاصل او بیمه شود و هم سهولت غرض به دست آوردن قرضه برای او مساعد شود. در این صورت دهقان حتماً به دولت مراجعه می نماید. دولت باید بانک و قوانین داشته باشد تا محصولات وطن خود را حفظ نماید اولین کنگره اتحادیه کوپراتیفهای دهقانان افغانستان در ماه قوس سال ۱۳۵۹ در شهر کابل برگزار شد و متعاقباً در سال ۱۳۶۰ قانون کوپراتیفها نافذ گردید. دولت وقت به صفت ناظر سهولتهای را مساعد ساخت تا بتواند در رشد این اتحادیه ها مساعدت نماید. بدین منظور در هر گوشه و کنار مغازه های مواد ارتزاقی و استهلاکی ایجاد گردید. هکذا غرض فروش اجناس کمکهای بلاعوض کشورهای خارج مغازه های تعاونی و تجارتي را در چوکات ریاست تعاونی و تجارتي ایجاد و روابط بین این دو را باهم نزدیک ساخت.

وظایف اتحادیه ی کوپراتیفهای دهقانان افغانستان جمع آوری تنظیم و فروش محصولات کوپراتیفهای کشاورزی و صنعتی بود. کوپراتیفهای تولیدی عبارت بودند از کوپراتیفهای صنایع دستی، کوپراتیفهای تهیه و تولید مواد ساختمانی، کوپراتیفهای صنایع کوچک، کوپراتیفهای تهیه و فروش محصولات کشاورزی و کوپراتیفهای ساختمانی بود. کوپراتیفها دهقانی در مراحل اول هزار دهقان عضو داشت که این اعضا در ۲۴ اتحادیه ی ولایتی و شهری و ۳۰ اتحادیه ی ولسوالی و علاقه داری فعالیت داشتند. این اتحادیه که در سال ۱۳۶۹، دو هزار و سی و هفت عضو و مبلغ ۶۵۶۰۷۳۶۳۰۰ افغانی سرمایه داشت عضو اتحادیه ی بین المللی کوپراتیفها بود.

کوپراتیفها پس از سال ۲۰۰۲،

با به وجود آمدن نظام جدید در افغانستان دولت کوشش نمود تا کوپراتیفها را احیا و توسعه دهد. بالاخر این تلاش افزونی برکمیت و کیفیت محصولات وطنی وارد گردیده است. در ماه جدی سال ۱۳۸۶، قانون کوپراتیفها در ۶ فصل و ۳۱ ماده، در ولسی جرگه به تصویب رسیده. این قانون زمینه رشد و فعالیت دهقانان، مولدین و صنعتگران را خلیها مساعد نموده است. هکذا در ماده ۱۳ و ۱۴ قانون اساسی نیز دولت همکاری خود را با بنیادهای اجتماعی اعلام داشته است. ولی با وجود چنین سهولت کهالتهای وجود داشت که نتوانسته است کوپراتیفها را طورلازم رشد دهد. که ناشی از عدم توجه مسوولین نبودن پلان و عدم بودجه بوده است. پس از سال ۱۳۸۸ وضع کوپراتیفها به خود حالت بهتر را گرفت. طبق گزارش وزارت زراعت بیش از ۱۵۰۰ میلیون افغانی را از طریق کوپراتیفها به صورت قرضه و کمک برای کشاورزان داده است. عبدالغنی غوریانی معین مسلکی این وزارت که در مراسم تجلیل از هشتاد و هشتمین سالروز جهانی کوپراتیف صحبت می کرد گفت: «در سال ۲۰۱۱ به تعداد ۵۵۳ کوپراتیف ثبت شده است و تعداد کوپراتیفهای افغانستان فعلاً به ۲۹۷۱ رسیده است. از شروع سالجاری ۸۰۰ هزار دالر به کوپراتیفهای ولایت بامیان توزیع شده است و توزیع بیش از ۱۵ میلیون دالر کمکههای مختلف برای کشاورزان ولایت هلمند جریان دارد و تفاهمنامه توزیع سه میلیون دالر قرضه نیز برای کشاورزان این ولایت به امضا رسیده است. قرار است ۳/۶ میلیون دالر کمکههای وزارت زراعت، مالرداری و آبیاری برای کشاورزان ولایت کندهار نیز توزیع شود. هکذا دهها عراده تراکتور به کوپراتیفها در ولایات مختلف توزیع شده است که عمدهترین آن، توزیع ۴۶ عراده تراکتور در ولایت بامیان و توزیع تراکتور در بغلان، لوگر و ننگرهار می باشد.

در سال ۱۳۸۹ دولت فرانسه به منظور ارتقای ظرفیت در فعالیت های زراعتی افغانستان و به ویژه تقویت بخش کوپراتیفها کمک خود را به ارزش ۶ ملیون و پنجصد هزار یورو به وزارت زراعت، آبیاری و مالرداری کشور اعلان نموده. وزارت زراعت افغانستان گفته است با بودن چنین پول نخست ضروریات ظرفیتی ۴۰ کوپراتیف تعیین شده، و سپس با این کوپراتیفها در تهیه طرح کسب و کار، آموزش به اعضای آن و ایجاد صندوق قرضه کار صورت خواهد گرفت .

روز بین المللی کوپراتیفها،

تاریخ ۳ جولای یا ۱۲ سرطان روز جهانی کوپراتیفها در جهان می باشد که همه ساله از طرف دولتها و کوپراتیفها جهان تجلیل می گردد. سال ۲۰۱۲ هشتادو هشتمین روز جهانی کوپراتیفها در جهان تجلیل می گردید.

قوانین کوپراتیفهای افغانستان،

قانون کوپراتیفهای افغانستان چهار بار تعدیل گردیده است. برای آخرین بار این قانون در ۱۳ جوزا سال ۱۳۸۷ در ۶ فصل و ۳۱ ماده از طرف پارلمان افغانستان به تصویب رسید. می توانید مطالعه کنید:

<http://mail.gov.af/Content/files/%D9%82%D8%A7%D9%86%D9%88%D9%86%20%DA%A9%D9%88%D9%BE%D8%B1%D8%A7%D8%AA%DB%8C%D9%81%20%D9%87%D8%A7.pdf>

منابع:

*بیشتر از ۲۹۰۰ کوپراتیف زراعتی در کشور ثبت گردیده است. غوریانی معین وزارت زراعت افغانستان در وبگاه ثبوت :

http://www.suboot.org.af/index.php?option=com_content&view=article&id=3865:-2900-&catid=40:2010-10-31-15-44-40&Itemid=71

*سازمانهای زراعتی و جنبش کوپراتیفی در افغانستان در وبگاه مییل:

<http://www.krijnen.ch/2ND%20DRAFT%20EXSUM%20AFGHANISTAN.pdf>

*نخستین گنگره کوپراتیفهای دهقانی افغانستان نوشته خدای نوریار در وبگاه پایگاه اطلاع رسانی جهان اسلام:

: <http://www.asnoor.ir/Public/Parties/ViewParties.aspx?Code=102203>

*کوپراتیفها (شرکتهای تعاونی) در افغانستان نوشته شده توسط نصرالله "امانی" در چهارشنبه
یازدهم اسفند ۱۳۸۹:

*قا نون کوپراتیفهای افغانستان در وبگاه وزارت زراعت و مالداري:

<http://mail.gov.af/en/page/3780>

*سیمینار ارتقای ظرفیت مدیریتی کوپراتیف های زراعتی وزارت زراعت آبیاری و مالداري نوشته
محمود قرار کابل ۳۱ اکتبر ۲۰۰۹:

[http://mail.gov.af/Content/Media/Documents/15_MarchCapacityBuildin
gofAgriculturalCooperatives1112012131321570553325325.pdf](http://mail.gov.af/Content/Media/Documents/15_MarchCapacityBuildin
gofAgriculturalCooperatives1112012131321570553325325.pdf)